
Recommendation of the Committee of Ministers to member states on the European Rules for juvenile offenders subject to sanctions or measures

Unofficial translation into Finnish

Recommandation du Comité des Ministres aux Etats membres sur les Règles européennes pour les délinquants mineurs faisant l'objet de sanctions ou de mesures

Traduction non-officielle en finnois

Euroopan neuvoston ministerikomitean jäsenvaltioille antama suositus seuraamusten tai toimenpiteiden alaisia nuoria rikoksentekijöitä koskevista eurooppalaisista säännöistä

© Council of Europe, original English and French versions

Text originated by, and used with the permission of, the Council of Europe. This unofficial translation is published by arrangement with the Council of Europe, but under the sole responsibility of the translator.

* * * * *

© Conseil de l'Europe, versions originales en anglais et français

Le texte original provient du Conseil de l'Europe et est utilisé avec l'accord de celui-ci. Cette traduction est réalisée avec l'autorisation du Conseil de l'Europe mais sous l'unique responsabilité du traducteur.

Epävirallinen käännös

Euroopan neuvoston ministerikomitean jäsenvaltioille antama suositus Rec(2008)11 seuraamusten tai toimenpiteiden alaisia nuoria rikoksentekejiä koskevista eurooppalaisista säännöistä

(Ministerikomitean hyväksymä 5. marraskuuta 2008 ministereiden sijaisten 1040. kokouksessa)

Euroopan neuvoston perussäännön artiklan 15.b mukaisesti

katsoen, että Euroopan neuvoston tavoite on saada aikaan laajempaa yhtenäisyyttä jäsentensä välillä erityisesti sovittamalla yhteen yhteistä etua koskevia lakeja,

kiinnittäen erityisesti huomiota

- ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn eurooppalaiseen yleissopimukseen (ETS nro 5),
- kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi tehtyyn eurooppalaiseen yleissopimukseen (ETS nro 126) ja sen täytäntöönpanosta huolehtivan komitean työhön,
- Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimukseen lapsen oikeuksista,

ottaen huomioon

- suosituksen Rec(2006)2 Euroopan vankilasäännöistä,
- suosituksen Rec(2005)5 laitoksissa asuvien lasten oikeuksista,
- suosituksen Rec(2004)10, joka koskee ihmisoikeuksien suojelua ja mielenterveyshäiriöistä kärsivien henkilöiden ihmisarvoa,
- suosituksen Rec(2003)20, joka koskee uusia tapoja käsitellä nuorisoriikollisuutta ja nuoriso-oikeuden asemaa,
- suosituksen Rec(97)12, joka koskee seuraamusten tai toimenpiteiden toimeenpanossa osallisena olevaa henkilökuntaa,
- suosituksen Rec(92)16 yhdyskuntaseuraamuksia ja -toimenpiteitä koskevista eurooppalaisista säännöistä,
- suosituksen Rec(87)20, joka koskee yhteiskunnan reagointia nuorisoriikollisuuteen,

ottaen lisäksi huomioon

- Yhdistyneiden kansakuntien linjaukset nuorisoriikollisuuden ehkäisemiseksi (Riadin linjaukset),
- Yhdistyneiden kansakuntien antamat vähimmäissäännöt nuoriso-oikeudesta (Beijingin säännöt),
- Yhdistyneiden kansakuntien antamat vapaudessa toimeenpantavia seuraamuksia koskevat vähimmäissäännöt (Tokion säännöt),
- Yhdistyneiden kansakuntien antamat säännöt vapautensa menettäneiden nuorten suojelusta (Havannan säännöt),

kiinnittäen huomiota Euroopan unionin valtioiden ja hallitusten päämiesten kolmannessa huippukokouksessa Varsovassa Puolassa 16.–17.5.2005 hyväksytyyn loppujulistukseen ja toimintasuunnitelmaan ja erityisesti Euroopan rakentaminen lapsia varten -nimisen toimintasuunnitelman III.2 osaan ja kiinnittäen huomiota myös Lanzarotessa Espanjassa 25.–26.10.2007 pidetyssä Euroopan oikeusministerien 28. konferenssissa hyväksytyyn 2. päätöslauselmaan,

ja näin ollen katsoen, että tarvitaan yhteisiä toimia Euroopan tasolla, jotta voidaan suojella paremmin lainvastaisesti toimivien nuorten oikeuksia ja hyvinvointia ja kehittää jäsenmaissa lapsiystävällistä oikeusjärjestelmää,

pitäen tässä yhteydessä tärkeänä, että Euroopan neuvoston jäsenvaltiot edelleen kehittävät, päivittävät ja noudattavat nuoriso-oikeutta koskevia kansallisia periaatteitaan ja käytäntöjään ja lisäävät alan kansainvälistä yhteistyötä,

suositaa, että jäsenvaltioiden hallitukset

- noudattavat lainsäädännössään, menettelytavoissaan ja käytänteissään tämän suosituksen liitteenä olevia sääntöjä,
- huolehtivat siitä, että tämä suositus ja oheinen selitysosa käännetään ja jaetaan mahdollisimman monille tahoille, erityisesti oikeusviranomaisille ja poliisille, nuorille rikoksentekeijöille määrättävien seuraamusten ja toimenpiteiden täytäntöönpanoa hoitaville tahoille, rangaistuslaitoksille, hyvinvointia ja mielenterveyttä edistävillä laitoksilla, joissa nuoria rikoksentekeijöitä pidetään, ja näiden henkilökunnalle sekä tiedotusvälineille ja suurelle yleisölle.

Liite ministerikomitean jäsenvaltioille antamaan suositukseen Rec(2008)11

Seuraamusten ja toimenpiteiden alaisia nuoria rikoksentekeijöitä koskevat eurooppalaiset säännöt

Näiden sääntöjen tarkoituksena on pitää huolta seuraamusten tai toimenpiteiden alaisten nuorten rikoksentekeijöiden oikeuksista ja turvallisuudesta ja edistää heidän fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointiaan tilanteessa, jossa heille on määrätty yhdyskuntaseuraamuksia tai -toimenpiteitä tai he ovat vapautensa menettäneinä.

Näitä sääntöjä ei pitäisi miltei osin tulkita siten, että ne estävät sellaisten muiden relevanttien kansainvälisten ihmisoikeusasiakirjojen ja standardien soveltamisen, jotka ovat paremmin omiaan edistämään nuorten oikeuksien, hoidon ja suojelun turvaamista. Lisäksi säännöksiä, jotka sisältyvät suositukseen Rec(2006)2 Euroopan vankilasäännöistä ja suositukseen Rec(92)16 yhdyskuntaseuraamuksia ja -toimenpiteitä koskevista eurooppalaisista säännöistä, on sovellettava nuorten rikoksentekeijöiden eduksi siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa näiden nyt käsillä olevien sääntöjen kanssa.

Osa I – Keskeiset periaatteet, sovellusala ja määritelmät

A. Keskeiset periaatteet

1. Seuraamuksiin tai toimenpiteisiin tuomittuja nuoria rikoksentekeijöitä on kohdeltava heidän ihmisoikeuksiaan kunnioittaen.

2. Nuorille määrättävät seuraamukset ja toimenpiteet ja niiden toteuttamistavat on määriteltävä laissa. Seuraamusten ja toimenpiteiden on perustuttava yhteiskuntaan uudelleensopeuttamisen, kouluttamisen ja rikosten uusimisen ennaltaehkäisemisen periaatteisiin.
3. Seuraamukset ja toimenpiteet on määrättävä tuomioistuimessa ja silloin, kun jokin muu lainsäädännössä siihen valtuutettu viranomainen niitä määrää, niihin on voitava viipymättä hakea muutosta oikeusteitse. Seuraamusten ja toimenpiteiden on oltava tarkoin määritettyjä ja ne on määrättävä niin lyhyeksi ajaksi kuin on välttämätöntä ja ainoastaan laillisin perustein.
4. Vähimmäisikä, jonka saavuttaneille seuraamuksia tai toimenpiteitä voidaan määrätä, ei saa olla liian alhainen ja se on määriteltävä lainsäädännössä.
5. Seuraamusten tai toimenpiteiden määräämisen ja täytäntöönpanon on perustuttava nuorten rikoksenteekijöiden etuun ja oltava oikeassa suhteessa lainrikkomusten vakavuuteen (suhteellisuusperiaate). Niissä on otettava huomioon rikoksenteekijän ikä, fyysinen ja henkinen hyvinvointi, kehittyminen, valmiudet ja henkilökohtaiset olosuhteet (yksilöllistämisperiaate), jotka on tarpeen vaatiessa todennettava psykologin tai psykiatrin lausunnoin tai sosiaalisen tilanteen selvityksin.
6. Seuraamusten ja toimenpiteiden täytäntöönpanon mukauttamiseksi kulloinkin käsillä olevan tapauksen erityispiirteisiin on täytäntöönpanosta vastaavilla viranomaisilla oltava riittävä harkintavalta. Tämä ei kuitenkaan saa johtaa yhdenvertaisen kohtelun vakavaan vaarantumiseen.
7. Seuraamukset tai toimenpiteet eivät saa nöyryyttää niihin tuomittuja nuoria tai olla heille vahingollisia.
8. Seuraamuksia tai toimenpiteitä ei saa panna täytäntöön tavalla, joka lisää niiden haitallisia ominaisuuksia tai aiheuttaa kohtuutonta fyysisen tai psyykkisen haitan riskiä.
9. Seuraamukset ja toimenpiteet on pantava täytäntöön ilman aiheetonta viivytystä ja ainoastaan siinä laajuudessa ja siksi ajaksi kuin on ehdottoman välttämätöntä (pienimmän intervention periaate).
10. Nuoren henkilön määräämisen menettämään vapautensa on oltava viimeinen keino ja tuomion pituuden ja täytäntöönpanon keston on oltava mahdollisimman lyhyet. Erityisesti on pyrittävä välttämään tutkintavankeudessa pitämistä.
11. Seuraamukset ja toimenpiteet on toteutettava syrjimättä ketään muun muassa sukupuolen, rodun, ihonvärin, kielen, uskonnon, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen, poliittisen tai muun mielipiteen, kansallisen tai sosiaalisen alkuperän, kansalliseen vähemmistöön kuulumisen, varallisuuden, syntyperän tai muun aseman perusteella (syrjimättömyyden periaate).
12. Sovittelun tai muiden restoratiivisten toimien käyttämistä on edistettävä nuoren henkilön asian käsittelyn kaikissa vaiheissa.
13. Kaikissa nuorten asioita käsittelevissä oikeusjärjestelmissä on huolehdittava siitä, että nuoret ovat aktiivisesti mukana, kun seuraamuksia tai toimenpiteitä määrätään ja pannaan täytäntöön. Nuorilla henkilöillä ei saa olla vähemmän lakisäätteisiä oikeuksia ja oikeussuojakeinoja kuin yleisissä rikosoikeudellisissa säädöksissä taataan aikuisille.

14. Kaikissa nuorten asioita käsittelevissä oikeusjärjestelmissä on otettava asianmukaisesti huomioon vanhempien ja huoltajien oikeudet ja velvollisuudet ja mahdollisuuksien mukaan otettava heidät mukaan asian käsittelyyn ja seuraamusten tai toimenpiteiden täytäntöönpanoon, ei kuitenkaan silloin, kun tämä on vastoin nuoren etua. Jos rikoksenteijä on täysi-ikäinen, vanhempien ja huoltajien osallistuminen ei ole välttämätöntä. Myös nuoren laajennetun perheen ja laajemman yhteisön jäsenet voidaan tarvittaessa ottaa mukaan menettelyihin.

15. Kaikissa nuorten asioita käsittelevissä oikeusjärjestelmissä on sovellettava monialaista ja viranomaisrajat ylittävää tarkastelutapaa. Asian käsittely on liitettävä osaksi nuoriin liittyviä laajempia yhteiskunnallisia hankkeita, jotta kokonaisvaltainen lähestymistapa ja nuorten hoitojatkumo säilytetään (yhteisön osallistumisen ja jatkuvan hoidon periaatteet).

16. Nuoren oikeutta yksityisyyteen on täysimääräisesti kunnioitettava menettelyn kaikissa vaiheissa. Nuorten henkilöllisyyttä ja luottamuksellisia tietoja heistä ja heidän perheistään ei saa luovuttaa kenellekään, jolla ei ole lakisääteistä oikeutta saada niitä.

17. Rikoksenteijöitä, jotka ovat nuoria aikuisia, voidaan tarvittaessa pitää nuorina henkilöinä ja kohdella sen mukaisesti.

18. Kaikki nuorten parissa työskentelevä henkilökunta hoitaa tärkeää julkista tehtävää. Heidän rekrytoinnissaan, erityiskoulutuksessaan ja työehdoissaan on huolehdittava siitä, että he pystyvät tarjoamaan tasoltaan asianmukaista hoitoa, joka vastaa nuorten erityistarpeita, ja tarjoamaan näille positiivisia roolimalleja.

19. Riittävästi resursseja ja henkilöstöä osoittamalla on huolehdittava siitä, että puuttuminen nuorten elämään on tarkoituksenmukaista. Resurssien puute ei saa missään olosuhteissa oikeuttaa nuorten ihmisoikeuksien loukkaamista.

20. Seuraamusten ja toimenpiteiden täytäntöönpanon on oltava säännöllisten viranomaistarkastusten ja riippumattoman seurannan kohteena.

B. Sovellusala ja määritelmät

21. Näissä säännöissä

21.1. nuorella rikoksenteijällä tarkoitetaan alle 18-vuotiasta henkilöä, jota epäillään syylliseksi tai joka on syyllistynyt rikokseen. Näissä säännöissä olevia viittauksia nuoriin on pidettävä viittauksina edellä olevan määritelmän mukaisiin nuoriin rikoksenteijöihin.

21.2. nuorella aikuisella rikoksenteijällä tarkoitetaan 18–21-vuotiasta henkilöä, jota epäillään syylliseksi tai joka on syyllistynyt rikokseen ja jota nämä säännöt koskevat siksi, että hän kuuluu sääntökohdan 17 piiriin. Näissä säännöissä olevia viittauksia nuoriin aikuisiin on pidettävä viittauksina edellä olevan määritelmän mukaisiin nuoriin aikuisiin rikoksenteijöihin.

21.3. rikoksella tarkoitetaan rikoslaissa rangaistavaksi säädettyä tekoa tai laiminlyöntiä. Näissä säännöissä rikokseksi luetaan myös kaikki sellaiset lainvastaiset menettelyt, joita käsitellään rikustuomioistuimessa tai muussa oikeus- tai hallintoviranomaisessa.

21.4. yhdyskuntaseuraamuksilla ja -toimenpiteillä tarkoitetaan sellaista seuraamusta tai toimenpidettä, joka ei ole vapauteen kohdistuva ja jossa nuorta ei eristetä yhteiskunnasta ja johon kuuluu se, että nuoren vapautta tietyssä määrin rajoitetaan asettamalla hänelle ehtoja tai velvoitteita, ja jonka tähän tarkoitukseen laissa määrätyt tahot panevat täytäntöön. Termillä viitataan kaikkiin seuraamuksiin, jotka oikeus- tai hallintoviranomainen on määrännyt, tai kaikkiin toimenpiteisiin, joihin on ryhdytty ennen seuraamuspäätöksen tekemistä tai sen sijaan, sekä keinoihin, joiden avulla vankeusrangaistus pannaan täytäntöön muualla kuin vankilassa.

21.5. vapaudenmenetyksellä tarkoitetaan oikeus- tai hallintoviranomaisen päätöksellä tapahtuvaa sijoittamista laitokseen, josta nuori ei pääse tahtoessaan poistumaan.

21.6. laitoksella tarkoitetaan viranomaisten valvomaa fyysistä tilaa, jossa nuoret elävät henkilökunnan valvonnassa heille määrättyjen sääntöjen mukaisesti.

22. Näitä sääntöjä voidaan soveltaa myös muiden henkilöiden eduksi, joita pidetään samoissa laitoksissa tai samanlaisissa olosuhteissa kuin nuoria rikoksentekejiä.

Osa II – Yhdyskuntaseuraamukset ja -toimenpiteet

C. Oikeusperusta

23.1. Prosessin kaikissa vaiheissa on oltava tarjolla laaja valikoima yhdyskuntaseuraamuksia ja -toimenpiteitä, jotka on mukautettu nuorten eri kehitysvaiheisiin.

23.2. Etusija on annettava seuraamuksille ja toimenpiteille, joilla voi olla kasvatuksellista vaikutusta ja jotka voivat toimia restoratiivisina vastineina nuorten tekemille rikokselle.

24. Kansallisessa lainsäädännössä on määriteltävä seuraavat eri yhdyskuntaseuraamusten ja -toimenpiteiden erityispiirteet:

- a. nuoriin sovellettavien seuraamusten ja toimenpiteiden määritelmät ja soveltamistavat,
- b. kaikki tilanteet tai velvollisuudet, jotka johtuvat tällaisen seuraamuksen tai toimenpiteen määräämisestä,
- c. ne tapaukset, joissa nuoren suostumus on tarpeen ennen kuin seuraamus tai toimenpide voidaan määrätä,
- d. mitkä viranomaiset vastaavat seuraamuksen tai toimenpiteen määräämisestä, muuttamisesta ja täytäntöönpanosta sekä viranomaisten tähän liittyvät tehtävät ja velvollisuudet,
- e. perusteet ja menettelyt, joita sovelletaan määrätyn seuraamuksen tai toimenpiteen muuttamiseen, ja
- f. täytäntöönpanoviranomaisten toiminnan säännöllisen ja riippumattoman valvonnan menettelyt.

25. Nuorten erityistarpeiden täyttämiseksi kansallisessa lainsäädännössä on säädettävä

- a. toimivaltaisen viranomaisen velvollisuudesta selittää nuorille rikoksentekejiä ja tarvittaessa heidän vanhemmilleen tai huoltajilleen yhdyskuntaseuraamuksia tai -toimenpiteitä koskevien säännösten sisältö ja tavoitteet,
- b. kaikkien toimivaltaisten viranomaisten velvollisuudesta pyrkiä parhaaseen mahdolliseen yhteistyöhön nuorten rikoksentekejiä ja heidän vanhempinsa tai huoltajensa kanssa, ja

- c. nuorten rikoksenteekijöiden, joille voidaan määrät yhdyskuntaseuraamus tai -toimenpide, vanhempia ja huoltajia koskevista seuraamusten ja toimenpiteiden määräämiseen ja täytäntöönpanoon liittyvistä oikeuksista, oikeuksien mahdollisista rajoituksista ja velvollisuuksista.

26. Yhdyskuntaseuraamuksen tai -toimenpiteen määräämisestä tai keskeyttämisestä on päätettävä tuomioistuimessa tai silloin, kun jokin muu lainsäädännössä siihen valtuutettu viranomainen antaa päätöksen, siihen on voitava hakea muutosta oikeusteitse.

27. Toimivaltaisilla viranomaisilla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti oltava oikeus nuoren edistymisen perusteella lyhentää seuraamuksen tai toimenpiteen kestoa, lieventää asetettuja ehtoja tai velvollisuuksia tai saattaa ne päättymään.

28. Yhdyskuntaseuraamusten tai -toimenpiteiden määrääminen tai täytäntöönpano ei saa rajoittaa nuorten oikeuksia opetukseen, ammatilliseen koulutukseen, terveydenhoitoon ja mielenterveyspalveluihin, turvallisuuteen ja sosiaaliturvaan.

29. Tilanteissa, joissa yhdyskuntaseuraamuksen tai -toimenpiteen käyttämiseksi vaaditaan nuoren tai hänen vanhempiansa tai huoltajiensa suostumus, suostumuksen on perustuttava tietoon ja oltava selvästi ilmaistu.

30.1. Vaikka nuori ei noudata hänelle määrätyn yhdyskuntaseuraamuksen tai -toimenpiteen ehtoja ja velvollisuuksia, se ei saa automaattisesti johtaa vapauden menettämiseen. Yhdyskuntaseuraamusta tai -toimenpidettä on tällöin mahdollisuuksien mukaan muutettava tai sen tilalle määrättävä uusi.

30.2. Noudattamatta jättämistä tai laiminlyöntiä ei saa automaattisesti pitää rikoksena.

D. Täytäntöönpanon ehdot ja noudattamatta jättämisen seuraukset

D.1. Täytäntöönpanon ehdot

31.1. Yhdyskuntaseuraamukset ja -toimenpiteet on toteutettava siten, että ne ovat nuorille mahdollisimman mielekkäitä ja parantavat heidän koulutustaan ja sosiaalisten taitojensa kehittymistä.

31.2. Nuoria on kannustettava keskustelemaan asioista, jotka liittyvät yhdyskuntaseuraamusten ja -toimenpiteiden täytäntöönpanoon ja olemaan näiden asioiden tiimoilta yksilöinä tai ryhmänä yhteydessä viranomaisiin.

32. Yhdyskuntaseuraamusten ja -toimenpiteiden täytäntöönpanossa on mahdollisuuksien mukaan otettava huomioon nuorilla ennestään olevat myönteisesti vaikuttavat sosiaaliset verkostot ja heidän omat perhesuhteensa.

33.1. Nuorille on selitettävä sellaisella tavalla ja kielellä, jota he ymmärtävät, miten heille määrätty yhdyskuntaseuraamus tai -toimenpide pannaan täytäntöön ja mitkä ovat heidän täytäntöönpanoon liittyvät oikeutensa ja velvollisuutensa.

33.2. Nuorilla on oltava oikeus antaa suullinen tai kirjallinen lausunto ennen kuin virallista päätöstä yhdyskuntaseuraamusten tai -toimenpiteiden täytäntöönpanosta tehdään ja oikeus hakea muutosta täytäntöönpanon ehtoihin.

34.1. Täytäntöönpanoviranomaisten on luotava henkilökohtaiset asiakastiedot ja pidettävä ne ajan tasalla.

34.2. Asiakastietojen on täytettävä seuraavat vaatimukset:

- a. asiakastiedot voivat sisältää vain asioita, jotka liittyvät olennaisesti tuomittuun yhdyskuntaseuraamukseen tai -toimenpiteeseen ja sen täytäntöönpanoon,
- b. nuorilla ja heidän vanhemmillaan tai huoltajillaan on oltava mahdollisuus saada nuoren asiakastietoja siltä osin kuin se ei loukkaa muiden yksityisyyden suojaa ja heillä on oltava oikeus kiistää asiakastietojen sisältö,
- c. asiakastietoihin kirjattuja seikkoja voidaan luovuttaa ainoastaan niille, joilla on laillinen oikeus saada tietoja, ja tietojen voidaan luovuttaa vain sen verran, mitä pyytävän viranomaisen tehtävien hoitaminen edellyttää,
- d. yhdyskuntaseuraamuksen tai -toimenpiteen päättymisen jälkeen asiakastiedot on hävitettävä tai säilytettävä arkistoissa, joihin pääsyä on säänneltävä samoilla säännöillä, joilla määrätään niiden luovuttamisesta kolmansille tahoille.

35. Koulutusta tai työllistymistä tai henkilökohtaista ja sosiaalista tukea tarjoaville tahoille nuorista annettavien tietojen käyttö on rajoitettava ainoastaan suunniteltuun toimeen liittyviin tarkoituksiin.

36.1. Olosuhteiden, joissa nuoret suorittavat yhdyskuntapalvelua tai hoitavat siihen rinnastettavia tehtäviä, on täytettävä yleiset kansalliset työsuojelulainsäädännön vaatimukset.

36.2. Nuorten on oltava vakuutettuja tai oikeutettuja vahingonkorvaukseen yhdyskuntaseuraamusten tai -toimenpiteiden täytäntöönpanosta syntyvän tapaturman, vahingon ja vastuun varalta.

37. Täytäntöönpanon kustannuksia ei periaatteessa saa säilyttää nuorille tai heidän perheilleen.

38. Täytäntöönpanohenkilöstön ja nuorten välisen suhteen on perustuttava oppimisen ja kehittymisen periaatteille.

39.1. Yhdyskuntaseuraamusten ja -toimenpiteiden täytäntöönpanon on perustuttava yksilöllisiin arviointeihin ja interventiokeinoihin, jotka ovat hyväksi havaittujen ammatillisten normien mukaisia.

39.2. Edellä mainittuja menetelmiä on kehitettävä sosiaalityön, nuorisohuollon ja niihin liittyvien toimialojen tutkimustulosten ja parhaiden käytäntöjen mukaisesti.

40. Yhdyskuntaseuraamukseen tai -toimenpiteeseen liittyen on nuorten tarpeiden mukaisesti sovellettava erilaisia toimintatapoja, kuten asiakaskohtaista sosiaalityötä, ryhmäterapiaa, mentorointia ja kokopäiväistä läsnäoloa sekä erilaisille rikoksentekeijöille suunnattuja erityisohjelmia.

41.1 Vapauten kohdistuvien rajoitusten on oltava oikeassa suhteessa yhdyskuntaseuraamukseen tai -toimenpiteeseen ja sille asetettuihin tavoitteisiin ja niitä on määrättävä nuorille vain siltä osin kuin ne ovat seuraamuksen asianmukaisen täytäntöönpanon kannalta tarpeellisia.

41.2. Yhdyskuntaseuraamusten tai -toimenpiteiden täytäntöönpanosta välittömästi vastaavalle henkilökunnalle on annettava täsmälliset käytännön ohjeet.

42. Yhdyskuntaseuraamuksen tai -toimenpiteen täytäntöönpanoa hoitavan henkilöstön ja nuoren välillä on mahdollisuuksien mukaan säilytettävä jatkuva ja pitkäaikainen suhde myös silloin, kun nuoren asuinpaikka, oikeudellinen asema tai tapa, jolla hänen tilanteeseensa puututaan, muuttuvat.

43.1. Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, että kielellisiin tai etnisiin vähemmistöihin kuuluvien ja ulkomaalaisten nuorten tilanteeseen puututaan asian vaatimalla tavalla.

43.2. Mikäli nuorille ulkomaan kansalaisille tuomittujen yhdyskuntaseuraamusten tai -toimenpiteiden suorittaminen on mahdollista siirtää toiseen maahan, heille on kerrottava tähän liittyvistä oikeuksistaan. On ryhdyttävä tiiviiseen yhteistyöhön nuorisohuolto- ja oikeusviranomaisten kanssa, jotta helpotetaan tarvittavan tuen antamista nuorille heti, kun he saapuvat kotimaahansa.

43.3. Niissä poikkeuksellisissa tapauksissa, joissa nuoria ulkomaan kansalaisia on määrä karkottaa kotimaahansa yhdyskuntaseuraamuksen tai -toimenpiteen täytäntöönpanon jälkeen, on pyrittävä luomaan yhteyksiä heidän kotimaansa sosiaaliviranomaisiin sikäli kuin tällaiset yhteydet ovat asianomaisen nuoren edun mukaista.

44. Nuoria on kannustettava korjaamaan parhaalla mahdollisella tavalla rikoksen aiheuttamia vahinkoja tai kielteisiä vaikutuksia siltä osin kuin tällainen korjaaminen kuuluu osana heille määrättyihin yhdyskuntaseuraamuksiin tai -toimenpiteisiin.

45. Yhdyskuntapalvelua ei saa käyttää yksinomaan voitontavoittelutarkoituksessa.

D.2. Noudattamatta jättämisen seuraukset

46. Nuorille ja heidän vanhemmilleen tai huoltajilleen on kerrottava yhdyskuntaseuraamusten tai -toimenpiteiden ehtojen ja velvoitteiden täyttämättä jättämisen seurauksista ja säännöistä, joiden mukaan väitetyt noudattamatta jättämiset käsitellään.

47.1. Menettelyt, joita viranomaisten on noudatettava ilmoittaessaan yhdyskuntaseuraamuksiin tai -toimenpiteisiin liittyvien vaatimusten noudattamatta jättämisestä tai tehdessään päätöstä tällaisessa asiassa, on määriteltävä selvästi.

47.2. Vähäiset rikkeet on kirjattava yksilöllisiin asiakastietoihin, mutta niitä ei tarvitse ilmoittaa viranomaiselle, joka tekee päätöksen noudattamatta jättämisestä koskevassa asiassa, ellei kansallisessa lainsäädännössä edellytetä näin meneteltävän. Tällaiset rikkomukset voidaan käsitellä viipymättä harkinnanvaraisin keinoin.

47.3. Merkittävästä vaatimusten noudattamatta jättämisestä on viipymättä tehtävä kirjallinen ilmoitus viranomaiselle, joka antaa päätöksen noudattamatta jättämisestä koskevassa asiassa.

47.4. Edellä tarkoitetuissa ilmoituksissa on annettava yksityiskohtainen selvitys siitä, miten noudattamatta jättäminen tapahtui, olosuhteista, joissa se tapahtui, ja asianomaisen nuorten henkilökohtaisesta tilanteesta.

48.1. Noudattamatta jättämisestä koskevassa asiassa päätöksen antavan viranomaisen on tehtävä ratkaisu yhdyskuntaseuraamuksen tai -toimenpiteen muuttamisesta tai osittaisesta tai täydellisestä keskeyttämisestä vasta sen jälkeen, kun viranomaisen on yksityiskohtaisesti tutkinut tietoonsa saatetut seikat.

48.2. Tarvittaessa on pyydettävä psykologinen tai psykiatrinen arvio tai lausunto ja selvitys sosiaalisesta tilanteesta.

48.3. Viranomaisen on varmistettava, että nuorilla ja tarvittaessa heidän vanhemmillaan tai huoltajillaan on mahdollisuus tutkia noudattamatta jättämistä koskevaan näyttöön, johon muutos- tai keskeyttämispyyntö perustuu, ja esittää oma kantansa.

48.4. Yhdyskuntaseuraamuksen tai -toimenpiteen keskeyttämistä tai muuttamista harkittaessa on otettava huomioon se, missä määrin nuori on jo täyttänyt alkuperäisen seuraamuksen tai toimenpiteen vaatimukset, ja näin huolehtia siitä, että uusi tai muutettu seuraamus tai toimenpide on edelleen oikeassa suhteessa tehtyyn lainrikkomukseen.

48.5. Jos jokin muu taho kuin tuomioistuin peruuttaa yhdyskuntaseuraamuksen tai -toimenpiteen tai muuttaa sitä ehtojen noudattamatta jättämisen perusteella, päätökseen on voitava hakea muutosta oikeusteitse.

III osa - Vapaudenmenetys

E. Yleinen osa

E.1. Kokonaistarkastelua

49.1. Vapauden menettäneeksi määräämistä on käytettävä ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon se on säädetty, ja vapaudenmenetys on pantava täytäntöön tavalla, joka ei pahenna siihen luontaisesti liittyvää kärsimystä.

49.2. Nuorten henkilöiden vapaudenmenetykseen on liityttävä ennenaikaisen vapautumisen mahdollisuus.

50.1. Vapautensa menettäneille nuorille on taattava erilaisia mielekkäitä toimintoja ja interventioita, jotka perustuvat yksilölliseen kokonaissuunnitelmaan, jonka tavoitteena on edetä asteittain kohti vähemmän rajoittavia järjestelyjä, vapautumisen valmistautumista ja yhteiskuntaan sopeuttamista. Toimintojen ja interventioiden on edistettävä nuorten fyysistä ja henkistä terveyttä, itsekunnioitusta ja vastuuntuntoa ja kehittää asenteita ja taitoja, jotka ehkäisevät uusintarikollisuutta.

50.2. Nuoria on kannustettava osallistumaan tällaisiin toimintoihin ja interventioihin.

50.3. Vapautensa menettäneitä nuoria on kannustettava puhumaan asioista, jotka liittyvät laitosten yleisiin olosuhteisiin ja toimintoihin, ja olemaan yksilöinä tai joissain tapauksissa ryhmänä yhteydessä viranomaisiin näiden asioiden tiimoilta.

51. Viranomaistahojen, joille mahdollisesti saavat vastuun nuorista vapautumisen jälkeen, on oltava nuorten tukena vapaudenmenetyksen alusta pitäen sen koko keston ajan. Näin huolehditaan hoidon jatkuvuudesta.

52.1. Koska vapautensa menettäneet nuoret ovat erittäin haavoittuvia, viranomaisten on suojeltava heidän fyysistä ja henkistä koskemattomuuttaan ja edistettävä heidän hyvinvointiaan.

52.2. Erityistä huomiota on kiinnitettävä sellaisten nuorten tarpeisiin, jotka ovat kokeneet fyysistä, henkistä tai seksuaalista väkivaltaa.

E.2. Laitosrakenne

53.1. Laitoksissa tai niiden osastoilla on oltava erilaisia tiloja, jotka vastaavat niissä säilytettävien nuorten yksilöllisiä tarpeita ja sitä tarkoitusta, joka heidän laitokseen passittamisellaan on.

53.2. Tällaisiin laitoksiin on järjestettävä olosuhteet, joissa turva- ja valvontajärjestelyt ovat mahdollisimman vähän rajoittavia ja kuitenkin sellaisia, että niillä estetään nuoria vahingoittamasta itseään, henkilökuntaa, muita henkilöitä tai muuta yhteisöä.

53.3. Laitoselämän on muistutettava mahdollisimman pitkälti yhteisössä elämisen positiivisia puolia.

53.4. Laitoksessa olevien nuorten määrän on oltava riittävän pieni, jotta yksilöllinen hoito on mahdollista. Laitokset on jaettava pieneköihin asuinyksikköihin.

53.5. Nuorille tarkoitettujen laitosten on sijaittava paikoissa, joihin on helppo tulla ja joissa yhteydenpito nuorten ja heidän perheidensä välillä hoituu helposti. Näitä laitoksia on perustettava paikallisyhteisöihin ja liitettävä osaksi niiden sosiaalista, taloudellista ja kulttuurista ympäristöä.

E.3. Sijoitus

54. Eri ryhmiin kuuluvien nuorten sijoittamisessa laitoksiin on erityisesti tukeuduttava siihen, onko kaavailussa laitoksessa tarjolla nuoren erityistarpeisiin parhaiten soveltuva hoitoa ja suojaa hänen fyysiselle ja psyykkiselle koskemattomuudelleen ja hyvinvoinnilleen.

55. Nuori on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava laitokseen, joka on helppojen yhteyksien päässä hänen kodistaan tai paikasta, jossa nuori on sopeutumassa uudelleen yhteiskuntaan.

56. Vapautensa menettäneiksi määrätyt nuoret on passitettava laitoksiin, joissa säilytysvarmuuden vaatima turvallisuustaso on vähiten rajoittava.

57. Mielenterveysongelmista kärsiviä nuoria, jotka ovat vapautensa menettäneinä, on pidettävä psykiatrisissa hoitolaitoksissa.

58. Nuorta ja mahdollisuuksien mukaan hänen vanhempiaan tai huoltajiaan on kuultava, kun nuorta ensimmäistä kertaa sijoitetaan ja mahdollisesti myöhemmin siirretään laitoksesta toiseen.

59.1. Nuoria ei saa säilyttää aikuisille tarkoitetuissa laitoksissa, vaan heitä on pidettävä nuorille erityisesti suunnitelluissa laitoksissa. Jos nuoria kuitenkin poikkeuksellisesti pidetään aikuisten laitoksessa, nuoret on sijoitettava aikuisista erilleen, ellei yksittäisissä tapauksissa ole nuoren edun mukaista olla tekemättä näin. Kaikissa tapauksissa nuoriin on kuitenkin sovellettava näitä nyt käsillä olevia sääntöjä.

59.2. Edellä alakohdassa 1 olevasta erilleen sijoittamista koskevasta vaatimuksesta voidaan joutua poikkeamaan, jotta nuorten olisi mahdollista yhdessä aikuisten kanssa osallistua aikuisille tarkoitetuissa laitoksissa järjestettävään toimintaan.

59.3. Nuoria, jotka tulevat täysikäisiksi, ja nuoria aikuisia, joita kohdellaan kuin nuoria, on pääsääntöisesti pidettävä nuorille rikoksenteijöille tarkoitetuissa laitoksissa tai nuorille aikuisille tarkoitetuissa erikoislaitoksissa, ellei heidän yhteiskuntaan sopeuttamistaan voida paremmin toteuttaa aikuisille tarkoitetuissa laitoksissa.

60. Nuoret miehet ja naiset on yleensä pidettävä erillisissä laitoksissa tai, jos heitä pidetään samassa laitoksessa, eri osastoilla. Nuorten miesten ja naisten erottelua ei tarvitse toteuttaa hoitolaitoksissa tai mielenterveyslaitoksissa. Silloinkin, kun nuoret miehet ja naiset pidetään erillään, heidän on voitava osallistua järjestettyihin toimintoihin yhdessä.

61. Laitoksissa on oltava asianmukainen arviointimenettely, jonka avulla nuoret voidaan sijoittaa koulutus-, kehitys- ja turvallisuustarpeitaan vastaavasti.

E.4. Vastaanotto

62.1. Nuorta ei saa ottaa vastaan tai pitää laitoksessa ilman voimassa olevaa passitusmääräystä.

62.2. Vastaanotossa on välittömästi kirjattava jokaisesta nuoresta seuraavat tiedot:

- a. nuoren ja hänen vanhempiansa tai huoltajiensa henkilötiedot
- b. laitokseen passittamisen syyt ja passittamisesta vastuussa oleva viranomainen
- c. päivä ja kellonaika, jolloin nuori on otettu laitokseen
- d. luettelo nuoren henkilökohtaisesta omaisuudesta, joka otetaan säilytettäväksi
- e. kaikki näkyvät vammat ja viitteet aiemmasta kaltoinkohtelusta
- f. kaikki tiedot ja ilmoitukset, jotka koskevat nuoren menneisyyttä ja hänen koulutuksellisia ja hyvinvointiin liittyviä tarpeitaan, ja
- g. terveydenhoitotietojen luottamuksellisuus huomioon ottaen kaikki sellaiset tiedot nuoren itsetuhoisuusriskistä tai terveydentilasta, joilla on merkitystä nuoren tai muiden henkilöiden fyysiselle ja psyykkiselle hyvinvoinnille.

62.3. Laitokseen ottamisen yhteydessä nuorelle on selitettävä hänen oikeutensa ja velvollisuutensa sellaisella kielellä ja tavalla, jota nuori ymmärtää.

62.4. Nuoren vanhemmille tai huoltajille on välittömästi toimitettava tieto nuoren sijoittamisesta, sijoituslaitoksen säännöistä ja muista asiaankuuluvista seikoista.

62.5. Mahdollisimman pian laitokseen ottamisen jälkeen nuorelle on tehtävä terveystarkastus, kirjattava ylös potilastiedot ja aloitettava mahdollisten sairauksien tai vammojen hoitaminen.

62.6. Mahdollisimman pian laitokseen ottamisen jälkeen

- a. nuorta on puhutettava ja laadittava alustava mielenterveyttä, koulutusta ja sosiaalisia seikkoja kartoittava selvitys, joissa yksilöidään kaikki tekijät, jotka liittyvät hoidon ja intervention lajiin ja tasoon,
- b. on määriteltävä nuorta koskeva turvallisuustaso ja tarvittaessa muutettava alustavaa sijoittelua,
- c. ellei vapaudenmenetyksellä ole hyvin lyhytaikainen, on laadittava kokonaissuunnitelma nuorten yksilöllisten erityispiirteiden mukaisista koulutus- ja harjoitteluohjelmista ja aloitettava ohjelmien toteuttaminen, ja
- d. nuorten näkemykset on otettava huomioon tällaisten ohjelmien kehittämisessä.

E.5. Asuminen

63.1. Nuorille järjestettävien asuintilojen ja erityisesti kaikkien makuutilojen on oltava sellaisia, että ne kunnioittavat ihmisarvoa ja mahdollisuuksien mukaan yksityisyyttä, täyttävät terveys- ja

hygieniavaatimukset ja ottavat asianmukaisella tavalla huomioon ilmasto-olosuhteet ja erityisesti lattiatilan, ilman kuutiomäärän, valaistuksen, lämmityksen ja ilmanvaihdon. Edellä mainittuja seikkoja koskevat vähimmäisvaatimukset on määriteltävä kansallisessa lainsäädännössä.

63.2. Nuoret on pääsääntöisesti majoitettava yöksi yhden hengen huoneisiin paitsi jos heidän on parempi nukkua yhteisissä tiloissa. Yhteismajoitus on mahdollinen vain, jos tila sopii tähän tarkoitukseen ja samaan tilaan majoitettavat nuoret voivat olla tekemisissä keskenään. Nuoria on kuultava ennen kuin heitä veloitetaan jakamaan makuutiloja ja he voivat kertoa, kenen kanssa he haluaisivat jakaa saman tilan.

64. Henkilökunnan on säännöllisesti ja huomaamattomasti valvottava kaikkia asuintiloja erityisesti yöaikaan ja näin huolehdittava jokaisen nuoren turvallisuudesta. Lisäksi tiloissa on oltava tehokas hälytysjärjestelmä, jota voidaan käyttää hätätilanteissa.

E.6. Puhtaus

65.1. Jokaisen laitoksen kaikki osat on pidettävä jatkuvasti kunnossa ja puhtaina.

65.2. Nuorilla on oltava vaivaton pääsy saniteettitiloihin, jotka ovat hygieenisiä ja kunnioittavat yksityisyyttä.

65.3. Tiloja on oltava riittävästi siten, että nuoret voivat mahdollisuuksien mukaan peseytyä päivittäin ilmaston mukaisessa lämpötilassa.

65.4. Nuorten on pidettävä itsensä, vaatteensa ja makuutilansa puhtaina ja siisteinä. Viranomaisten on neuvottava heitä siihen ja annettava heidän käyttöönsä välineet sitä varten.

E.7. Vaatteet ja vuodevaatteet

66.1. Nuorten on sallittava käyttää omia vaatteitaan, mikäli se on tarkoituksenmukaista.

66.2. Laitoksen on järjestettävä riittävästi sopivia vaatteita nuorille, joilla ei ole sellaisia tarpeeksi omasta takaa.

66.3. Sopiva vaatetus ei ole rikkiäistä tai nöyryyttävää, soveltuu ilmasto-oloihin eikä vaaranna turvallisuutta.

66.4. Nuoria, joille on myönnetty poistumislupa, ei saa vaatia käyttämään vaatteita, joista heidät tunnistaa vapautensa menettäneiksi.

67. Jokaiselle nuorelle on oltava erillinen sänky ja omat asianmukaiset vuodevaatteet, jotka on pidettävä hyvässä järjestyksessä ja vaihdettava riittävän usein, jotta ne pysyvät puhtaina.

E.8. Ravinto

68.1. Nuorille on tarjottava ravitsevaa ruokaa. Ruokavaliossa on otettava huomioon heidän ikänsä, terveydentilansa, fyysinen kuntonsa, uskontonsa, kulttuurinsa ja ne toiminnot, joihin he laitoksessa osallistuvat.

68.2. Ruokaa on valmistettava ja tarjottava hygieenisissä oloissa kolme ateriaa päivässä kohtuullisin väliajoin.

68.3. Puhdasta juomavettä on oltava jatkuvasti tarjolla nuorille.

68.4. Olosuhteiden salliessa nuorille on annettava mahdollisuus laittaa itse omat ruokansa.

E.9. Terveys

69.1. Kansainvälisiin asiakirjoihin sisältyvät säännökset vapautensa menettäneiden aikuisten fyysisestä ja psyykkisestä sairaudenhoidosta koskevat myös vapautensa menettäneitä nuoria.

69.2. Vapautensa menettäneiden nuorten terveydentilasta on huolehdittava samojen yleisesti tunnustettujen lääketieteellisten standardien mukaisesti, joita sovelletaan nuoriin muualla yhteiskunnassa.

70.1. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä vapaudenmenetykseen liittyvien terveydellisten vaarojen käsittelemiseen.

70.2. Erityisiä toimintatapoja on kehitettävä ja toteutettava nuorten itsemurhien ja itsetuhoisuuden ehkäisemiseksi erityisesti vapaudenmenetyksen alkuvaiheen, erillään pitämisen ja muiden tunnustettujen korkean riskin jaksojen aikana.

71. Nuorille on annettava ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa ja terveystasvatusta.

72.1. Lääketieteellisiä toimenpiteitä, kuten lääkehoitoa, on käytettävä ainoastaan, kun sille on lääketieteelliset perusteet, ei järjestyksen ylläpitämiseksi tai rangaistukseksi. On sovellettava samoja eettisiä ja suostumukseen perustuvia periaatteita, jotka koskevat lääketieteellisiä toimenpiteitä muualla yhteiskunnassa. Kaikki lääketieteelliset hoidot ja annetut lääkkeet on kirjattava.

72.2. Vapautensa menettäneinä olevia nuoria ei saa missään tapauksessa käyttää lääkaineiden tai hoitojen testaamiseen.

73. Erityistä huomiota on kiinnitettävä tarpeisiin, joita on

- a. kaikkein nuorimmilla,
- b. raskaana olevilla tytöillä ja äideillä, joilla on imeväisikäisiä lapsia,
- c. narkomaaneilla ja alkoholisteilla,
- d. nuorilla, joilla on terveyteen ja mielenterveyteen liittyviä ongelmia,
- e. nuorilla, jotka poikkeuksellisesti ovat pitkiä aikoja vapautensa menettäneinä,
- f. nuorilla, jotka ovat kokeneet fyysistä, henkistä tai seksuaalista väkivaltaa,
- g. muista eristäytyneillä nuorilla ja
- h. muihin erityisen haavoittuviin rikoksenteijäryhmiin lukeutuvilla.

74.1. Nuorten terveydenhoitopalveluiden on oltava kiinteä osa monialaista hoito-ohjelmaa.

74.2. Saumattoman tuki- ja hoitoverkoston aikaansaamiseksi lääkäreiden ja sairaanhoitajien toimintaa on tiiviisti koordinoitava sosiaalityöntekijöiden, psykologien, opettajien ja muiden ammattihenkilöiden ja henkilökuntaan kuuluvien kanssa, jotka ovat säännöllisesti yhteydessä nuoriin rikoksenteijöihin, ilman että tällä vähennetään minkään ammattikunnan merkitystä ja toiminnan luottamuksellisuutta.

75. Nuorille tarkoitetuissa laitoksissa annettava terveydenhoito ei saa rajoittua sairaiden hoitoon, vaan hoitoa on laajennettava myös sosiaaliseen ja ennalta ehkäisevään terveydenhoitoon ja ravitsemusseurantaan.

E.10. Toiminnot

76.1 Kaikki interventiot on suunniteltava siten, että ne edistävät nuorten kehitystä, ja nuoria on aktiivisesti kannustettava osallistumaan niihin.

76.2 Interventioissa on pyrittävä täyttämään nuorten yksilölliset tarpeet heidän ikänsä, sukupuolensa, sosiaalisen ja kulttuurisen taustansa, kehitystasonsa ja heidän tekemänsä rikoksen mukaisesti. Toimintojen on oltava tutkimustuloksiin ja parhaisiin käytäntöihin perustuvien ja hyväksi havaittujen ammatillisten standardien mukaisia.

77. Toimintojen tavoitteena on oltava oppiminen, henkilökohtainen ja yhteisöllinen kehittyminen, ammatillinen kouluttautuminen, kuntouttaminen ja vapautteen valmistautuminen. Toimintoihin voi kuulua

- a. kouluopetusta,
- b. ammattiopetusta,
- c. työtä ja toimintaterapiaa,
- d. kansalaistaitojen harjoittelua,
- e. sosiaalisten taitojen ja suhteosaamisen harjoittelua,
- f. aggressiivisuuden hallintaa,
- g. riippuvuuksien hoitamista,
- h. yksilö- ja ryhmäterapiaa,
- i. liikuntaa ja urheilua,
- j. korkea-asteen opintoja tai jatkokoulutusta,
- k. velkajärjestelyjä,
- l. restoratiivisen oikeuden ohjelmia ja rikoksen hyvittämistä,
- m. luovaa vapaa-ajan ja harrastustoimintaa,
- n. toimintoja laitoksen ulkopuolella yhteisössä, erilaisia poistumislupia ja
- o. vapautteen valmistautumista ja jälkihuoltoa.

78.1. Koulutus ja ammattiopetus ja tarvittaessa hoitotoimenpiteet on asetettava etusijalle suhteessa työhön.

78.2. Nuorille on olosuhteiden salliessa järjestettävä mahdollisuus käydä koulua, saada ammattiopetusta ja osallistua muuhun toimintaan paikallisessa yhteisössä.

78.3. Jos nuorten ei ole mahdollista käydä paikallisessa laitoksen ulkopuolisessa koulussa tai oppilaitoksessa, koulutuksen on tapahduttava laitoksen sisällä, mutta ulkopuolisten koulutus- ja ammattikoulutustahojen alaisuudessa toteutettuna.

78.4. Nuorten on voitava jatkaa koulunkäyntiään tai ammatillista kouluttautumistaan vapaudenmenetyksen aikana. Niille, jotka eivät ole suorittaneet oppivelvollisuuttaan, koulunkäynti voidaan määrätä pakolliseksi.

78.5. Vapautensa menettäneet nuoret on otettava valtakunnallisen koulutus- ja ammattiopetusjärjestelmän piiriin, jotta he voivat vapautumisensa jälkeen vaikeuksitta jatkaa kouluttautumistaan ja ammattikoulutustaan.

79.1. Sääntökohdassa 77 listattujen toimintojen pohjalta on laadittava yksityiskohtainen suunnitelma toiminnoista, joihin asianomaisen nuoren on osallistuttava.

79.2. Kyseisen suunnitelman tavoitteena on oltava antaa nuorille mahdollisuus heti vapaudenmenetyksensä alusta alkaen käyttää aikansa parhaalla mahdollisella tavalla ja kehittää taitoja ja osaamista, jotka edistävät heidän sopeutumistaan yhteiskuntaan.

79.3. Suunnitelman tavoitteena on oltava valmistaa nuoria mahdollisimman varhaiseen vapautumiseen. Suunnitelmassa on myös hahmoteltava toimia, joita tarvitaan vapautumisen jälkeen.

79.4. Suunnitelma on pantava täytäntöön ja sitä on päivitettävä säännöllisesti nuoren, mukana olevien ulkopuolisten tahojen ja mahdollisuuksien mukaan nuoren vanhempien tai huoltajien kanssa.

80.1. Päiväjärjestyksen on sallittava kaikkien nuorten viettää aikaa muualla kuin makuutiloissaan niin monta tuntia päivässä kuin riittävä sosiaalinen vuorovaikutus edellyttää. Tällaista aikaa on suotavaa olla vähintään kahdeksan tuntia päivässä.

80.2. Laitoksessa on oltava tarjolla mielekästä toimintaa myös viikonloppuisin ja vapaapäivinä.

81. Kaikkien vapautensa menettäneiden nuorten on annettava harrastaa liikuntaa päivittäin vähintään kahden tunnin ajan, joista sään salliessa ainakin yksi tunti ulkoilmassa.

82.1. Laitoksen on tarjottava nuorille riittävästi työtä, joka on kannustavaa ja jolla on koulutuksellista arvoa.

82.2. Työstä on saatava kohtuullinen palkkio.

82.3. Kun nuoret osallistuvat päiväjärjestyksen mukaisiin toimintoihin työaikana, heidän on saatava korvaus samalla tavoin kuin jos he olisivat tehneet työtä.

82.4. Nuorten on saatava asianmukaista sosiaaliturvaa, joka vastaa yhteiskunnassa annettavaa sosiaaliturvaa.

E.11. Yhteydet ulkopuolelle

83. Nuorten on voitava viestiä kirjeitse niiden lukumäärää rajoittamatta, olla yhteydessä mahdollisimman usein puhelimitse tai muilla viestintätavoilla perheisiinsä, muihin henkilöihin ja ulkopuolisten tahojen edustajiin ja ottaa vastaan näitä henkilöitä säännöllisesti vieraina.

84. Tapaamisjärjestelyjen on oltava sellaisia, että ne sallivat nuorten ylläpitää ja kehittää perhesuhteitaan mahdollisimman normaalisti ja saada mahdollisuus sopeutua uudelleen yhteiskuntaan.

85.1. Laitosviranomaisten on autettava nuoria ylläpitämään riittävää yhteyttä ulkomaailmaan ja tarjottava asianmukaiset keinot siihen.

85.2. Yhteydenpitoon ja tapaamisiin voidaan määrätä rajoituksia ja seurantaa, jotka ovat tarpeen tutkinnallisista syistä, järjestyksen ylläpitämiseksi, turvallisuudesta huolehtimiseksi, rikosten ehkäisemiseksi ja rikosten uhrien suojelemiseksi. Tällaisissa rajoituksissa, myös oikeusviranomaisen määräämissä erityisrajoituksissa, on kuitenkin mahdollistettava vähimmäistasoinen yhteydenpito.

85.3. Lähisukulaisen kuolemasta tai vakavasta sairastumisesta saatu tieto on viipymättä välitettävä nuorelle.

86.1. Osana tavanomaista täytäntöönpanoa nuorille on säännöllisesti myönnettävä poistumislupia, saatettuna tai yksin. Lisäksi nuorten on voitava poistua laitoksesta humanitaarisista syistä.

86.2. Jos säännölliset poistumisluvat eivät ole käytännössä mahdollisia, on ryhdyttävä toimiin lisätapaamisten tai pitempikestoisten tapaamisten järjestämiseksi perheenjäsenille tai muille henkilöille, jotka voivat vaikuttaa myönteisesti nuoren kehittymiseen.

E.12. Ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapaus

87.1. Nuorten ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapautta on kunnioitettava.

87.2. Laitoksen päiväjärjestys on mahdollisuuksien mukaan laadittava niin, että siinä annetaan nuorille mahdollisuus harjoittaa uskontoaan ja noudattaa vakaumustaan, osallistua uskontokuntien tai vakaumusten hyväksytyjen edustajien järjestämiin toimituksiin tai kokoontumisiin ja tavata kyseisiä henkilöitä yksityisesti ja pitää hallussaan uskontoonsa tai vakaumukseensa liittyvää kirjallisuutta.

87.3. Nuoria ei saa pakottaa harjoittamaan mitään uskontoa tai seuraamaan mitään vakaumusta, osallistumaan uskonnollisiin toimituksiin tai kokouksiin, olemaan osallisina uskonnollisiin käytäntöihin tai suostua tapaamaan jonkun uskonnollisen tai tunnustuksellisen yhteisön edustajaa.

E.13. Järjestyksenpito

E.13.1. Yleistarkastelua

88.1. Järjestystä on pidettävä yllä luomalla turvallinen ja valvottu ympäristö, jossa nuorten ihmisarvoa ja fyysistä koskemattomuutta kunnioitetaan ja heidän ensisijaiset kehitystavoitteensa täytetään.

88.2. Erytishuomiota on kiinnitettävä haavoittuvassa asemassa olevien nuorten suojeluun ja uhriksi joutumisen estämiseen.

88.3. Henkilöstön on omaksuttava turvallisuuden ja valvonnan hoitamisessa dynaaminen tapa, joka perustuu myönteiseen vuorovaikutukseen laitoksessa olevien nuorten kanssa.

88.4. Nuoria on rohkaistava yksilöinä ja ryhmänä sitoutumaan hyvän järjestyksen ylläpitämiseen laitoksessa.

E.13.2. Tarkastukset

89.1. Nuoriin, henkilöstöön, tapaaajiin ja muihin vierailijoihin ja tiloihin kohdistuvia tarkastuksia varten on oltava olemassa yksityiskohtaisesti kuvatut menettelyt. Kansallisessa lainsäädännössä on oltava määriteltynä, missä ja millaisissa tilanteissa edellä tarkoitettut tarkastukset ovat tarpeen.

89.2. Tarkastuksia tehtäessä on kunnioitettava asianomaisten nuorten ihmisarvoa ja siinä määrin kuin mahdollista heidän yksityisyyttään. Tarkastuksia tekevien henkilökunnan jäsenten on oltava samaa sukupuolta kuin tarkastettavan nuoren. Intiimialueisiin kohdistuvien tarkastusten on perustuttava perusteltuun epäilyyn yksittäisessä tapauksessa ja ainoastaan terveydenhuollon ammattihenkilöt voivat niitä tehdä.

89.3. Tapaajia voidaan tarkastaa vain, jos on perusteltua epäillä, että heillä saattaa olla hallussaan jotain, mikä uhkaa laitoksen turvallisuutta ja valvontaa.

89.4. Henkilöstö on koulutettava tekemään tarkastukset tehokkaasti ja siten, että samalla kunnioitetaan tarkastettavien henkilöiden ihmisarvoa ja henkilökohtaista omaisuuttaan.

E.13.3. Voimankäyttö, sitominen ja aseet

90.1. Henkilöstö ei saa käyttää väkivaltaa nuoria vastaan muuten kuin viimeisenä keinona, itsensä puolustamiseksi tai silloin, kun kyse on pakenemisyhtymisestä, laillisen järjestyksen fyysisestä vastustamisesta tai välittömästä riskistä, että asianomainen vahingoittaa itseään tai muita tai aiheuttaa vakavaa vahinkoa omaisuudelle.

90.2. Voimankäytön on oltava mahdollisimman vähäistä ja mahdollisimman lyhytkestoista.

90.3. Nuorten kanssa välittömässä kosketuksessa toimivalle henkilöstölle on opetettava tekniikoita, joiden avulla aggressiivista käyttäytymistä voidaan hillitä mahdollisimman vähäisellä voimankäytöllä.

90.4. Voimankäytöstä on oltava olemassa yksityiskohtaiset menettelyohjeet, joissa on määräyksiä muun muassa siitä,

- a. minkä tyyppistä voimaa voidaan käyttää
- b. missä olosuhteissa minkäkin tyyppistä voimaa voidaan käyttää
- c. keillä henkilöstön jäsenillä on valtuudet käyttää minkäkin tyyppistä voimaa
- d. minkä tasoinen lupa tai valtuutus tarvitaan ennen kuin voimaa käytetään
- e. millaisia raportteja voimankäyttötilanteista on laadittava ja
- f. miten edellä tarkoitettuja raportteja käsitellään.

91.1. Käsirautoja tai pakkopaitaa ei saa käyttää paitsi silloin, kun voimankäytön lievemmat muodot eivät ole tehonneet. Käsirautoja voidaan käyttää myös, jos ne ovat välttämättömiä kuljetuksenaikaisen väkivaltaisen käyttäytymisen tai pakenemisen varalta. Ne on otettava pois, kun nuori menee oikeus- tai hallintoviranomaisen eteen, ellei kyseinen viranomainen toisin määrää.

91.2. Sitomisvälineitä ei saa käyttää pidempään kuin on ehdottoman välttämätöntä. Ketjujen ja kahleiden käyttämisen on oltava kiellettyä.

91.3. Kansallisessa lainsäädännössä on eriteltävä tavat, joilla sitomisvälineitä voidaan käyttää.

91.4. Yksinäisydessä rauhoittumassa pitämistä on käytettävä ainoastaan poikkeuksellisesti tilapäisenä rajoittamiskeinona ja vain muutaman tunnin ajan eikä missään tapauksessa pidempään kuin 24 tunnin ajan. Yksinäisydessä pitämisestä on ilmoitettava terveydenhuollon ammattilaiselle ja annettava tälle välittömästi mahdollisuus päästä kyseisen nuoren luo.

92. Henkilöstö ei saa kantaa asetta laitoksissa, joissa vapautensa menettäneitä nuoria säilytetään, ellei laitoksen toiminnan häiriötilanne sitä edellytä. Tappavien aseiden kantaminen ja käyttäminen hyvinvointia ja mielenterveyttä edistävässä laitoksissa on kielletty.

E.13.4. Erillään pitäminen turvallisuuteen ja valvontaan liittyvistä syistä

93.1. Jos erittäin poikkeuksellisissa tapauksissa nuori on erotettava muista turvallisuuteen tai valvontaan liittyvistä syistä, toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä asiasta kansallisessa lainsäädännössä määriteltyjen selkeiden menettelyjen mukainen päätös, jossa yksilöidään erillään pitämisen ominaisuudet, enimmäiskesto ja perusteet, joiden mukaan erillään pitäminen voidaan määrätä.

93.2 Erillään pitäminen on otettava säännöllisesti uudelleen tarkasteltavaksi. Lisäksi nuori voi tehdä erillään pitämiseen liittyvistä seikoista sääntökohdassa 121 tarkoitetun valituksen. Erillään pitämisestä on ilmoitettava terveydenhuollon ammattilaiselle ja annettava tälle välittömästi mahdollisuus päästä kyseisen nuoren luo.

E.13.5. Kurinpito ja rankaiseminen

94.1. Kurinpitomenettelyjen on oltava keinoja, joihin turvaudutaan vasta viime kädessä. Restoratiivista ristiriitojen ratkaisemista ja normien vahvistamiseen pyrkivää kasvatuksellista vuorovaikutusta on käytettävä mieluummin kuin muodollisia kurinpitokäsittelyjä ja rangaistuksia.

94.2. Kurinpitorikkomuksena voidaan pitää ainoastaan sellaista käyttäytymistä, joka muodostaa uhan hyvälle järjestykselle, turvallisuudelle tai valvonnalle.

94.3. Kansallisessa lainsäädännössä on määriteltävä ne teot tai laiminlyönnit, joiden katsotaan olevan kurinpitorikkomuksia, kurinpitokäsittelyissä noudatettavat menettelyt, määrättävien rangaistusten muoto ja kesto, seuraamusten määräämiseen toimivaltainen viranomainen ja muutoksenhakumenettelyt.

94.4. Nuorille, joita syytetään kurinpitorikkomuksesta, on viipymättä ja tavalla ja kielillä, joita he ymmärtävät, selitettävä heihin kohdistuvan syytöksen luonne, ja heille on annettava riittävästi aikaa ja välineitä puolustuksensa valmistelemiseksi. Heidän on sallittava puolustautua itse tai vanhempiensa tai huoltajiensa avustamina tai, jos oikeuden toteutuminen sitä vaatii, oikeusavustajan tuella.

95.1. Kurinpitorangaistukset on valittava mahdollisuuksien mukaan niiden kasvatuksellisen vaikutuksen perusteella. Ne eivät saa olla kovempia kuin rikkomuksen vakavuuden nojalla on perusteltavissa.

95.2. Joukkorangaistukset, ruumiilliset rangaistukset, pimeässä sellissä pitäminen ja muut epäinhimilliset ja halventavat rangaistukset on kiellettävä.

95.3. Yksinäisyyttä eristyksellissä ei saa määrätä nuorille.

95.4. Erillään pitämistä kurinpitotarkoituksessa voidaan määrätä vain poikkeustapauksissa, kun muut seuraamukset eivät tehoaisi. Erillään pitämisen on oltava määräaikaista ja mahdollisimman lyhytkestoista. Erillään pitämisen aikaisten päiväjärjestyksen on oltava sellainen, että erillään pidettävällä on mahdollisuus tarvittaessa olla yhteydessä muihin ihmisiin, saada luettavaa ja sään salliessa vähintään tunti ulkoilua päivittäin.

95.5. Erillään pitämisestä on ilmoitettava terveydenhuollon ammattilaiselle ja annettava tälle mahdollisuus päästä kyseisen nuoren luo.

95.6. Kurinpitoseuraamus ei saa sisältää rajoituksia, jotka koskevat tapaamisia tai yhteydenpitoa perheeseen, ellei kurinpitorikkomus liity tapaamisiin tai yhteydenpitoon perheeseen.

95.7. Säännössä 81 tarkoitettua liikuntaa ei saa rajoittaa osana kurinpitoseuraamusta.

E.14. Siirtäminen laitoksesta toiseen

96. Nuori on siirrettävä, kun toinen laitos vastaa paremmin niitä perusteita, joilla nuoren sijoittamispäätös on alun perin tehty, tai nuoren yhteiskuntaan sopeutumisen edistäminen toteutuu tehokkaammin toisessa laitoksessa tai siirtäminen on välttämätöntä vakavien turvallisuuden ja valvontaan kohdistuvien riskien vuoksi.

97. Nuoren siirtämistä ei saa käyttää kurinpidollisena toimenä.

98. Nuori voidaan siirtää yhdenlaisesta laitoksesta toisenlaiseen, jos siitä on laissa säädetty ja oikeus- tai hallintoviranomainen on siitä asianmukaisen tutkinnan jälkeen päättänyt.

99.1. Kaikki nuoreen liittyvät tiedot ja aineistot on siirrettävä hoidon jatkuvuuden varmistamiseksi.

99.2. Nuorten kuljetusolosuhteiden on vastattavavapautensa menettäneiden ihmisten inhimilliselle säilyttämiselle asetettuja vaatimuksia.

99.3. Kuljetettavien nuorten anonymiteetin ja yksityisyyden suojasta on huolehdittava.

E.15. Vapautumisen valmistelu

100.1. Vapautensa menettäneitä nuoria on autettava siirtymään elämään yhteiskunnassa.

100.2. Nuoria, joiden syyllisyys on todettu, on valmistettava vapautumisen erityisten interventioiden avulla.

100.3. Interventiot on sisällytettävä sääntökohdassa 79.1 tarkoitettuun yksilökohtaiseen rangaistusajan suunnitelmaan ja toteutettava hyvissä ajoin ennen vapautumista.

101.1. Erityisillä toimilla on varmistettava nuorten asteittainen paluu elämään yhteiskunnassa.

101.2. Edellä tarkoitettuihin toimiin tulisi kuulua ylimääräiset poistumisluvat ja osittainen tai ehdonalainen vapauttaminen yhdistettynä tehokkaaseen sosiaaliseen tukeen.

102.1. Vapaudenmenetyksen alkamisesta lähtien laitoksen hallinnon ja vapautettuja nuoria valvovien ja avustavien viranomaisten ja tahojen on tehtävä tiivistä yhteistyötä, jotta nuorten on mahdollista palata yhteisön jäseniksi, ja auttaa esimerkiksi

- a. oman perheensä luo paluussa tai sijaisperheen löytämisessä ja muiden sosiaalisten suhteiden luomisessa
- b. asunnon etsimisessä
- c. koulunkäynnin ja opintojen jatkamisessa
- d. työn etsimisessä
- e. tarkoituksenmukaisten sosiaali- ja terveystieteiden viranomaisten luo ohjaamisessa ja
- f. rahallisen tuen saamisessa.

102.2. Edellä tarkoitetuille viranomaisille ja tahoille on päästävä laitoksissa olevien nuorten luo auttamaan nuoria valmistautumaan vapautumiseen.

102.3. Nämä viranomaiset ja tahot on veloitettava tarjoamaan vapautuville nuorille tehokasta apua riittävän ajoissa ennen ennakoitua vapautumispäivää.

103. Ehdonalaisesti vapautettujen nuorten kohdalla ehdonalaisen vapauden täytäntöönpanoon on sovellettava samoja periaatteita, jotka ohjaavat näissä säännöissä tarkoitettujen yhdyskuntaseuraamusten ja -toimenpiteiden täytäntöönpanoa.

E.16. Ulkomaan kansalaiset

104.1 Nuoria, jotka ovat ulkomaan kansalaisia ja jotka jäävät maahan, jossa heitä säilytetään vapautensa menettäneinä, on kohdeltava samalla tavoin kuin muita nuoria.

104.2 Näitä nuoria on kohdeltava samalla tavoin kuin muita nuoria niin kauan kuin ei ole olemassa lainvoimaiseksi tullutta päätöstä siitä, siirretäänkö heidät kotimaahansa.

104.3. Jos nuori on päätetty siirtää, häntä on valmennettava sopeutumaan uudelleen kotimaansa yhteiskuntaan. Mahdollisuuksien mukaan on ryhdyttävä tiiviiseen yhteistyöhön nuorten hyvinvoinnista huolehtivien viranomaisten ja oikeusviranomaisten kanssa, jotta helpotetaan tarvittavan tuen saamista näille nuorille heti, kun he saapuvat kotimaahansa.

104.4. Nuorta, joka on ulkomaan kansalainen, on informoitava mahdollisuudesta anoa vapauteen kohdistuvaa seuraamustaan täytäntöönpantavaksi hänen kotimaassaan.

104.5. Nuorille, jotka ovat ulkomaan kansalaisia, on sallittava laajennetut tapaamiset tai muunlainen yhteydenpito ulkopuoliseen maailmaan silloin, kun se on tarpeen heidän sosiaalisen eristäytyneisyytensä lievittämiseksi.

105.1. Nuorta, joka on ulkomaan kansalainen ja jota säilytetään laitoksessa, on viipymättä informoitava hänen oikeudestaan pyytää saada olla yhteydessä oman valtionsa diplomaattiseen tai konsuliedustustoon ja järjestettävä hänelle tähän kohtuulliset mahdollisuudet.

105.2. Nuorille, jotka ovat sellaisten valtioiden kansalaisia, joilla ei ole maassa diplomaattista tai konsuliedustustoa, tai ovat pakolaisia tai kansalaisuudettomia, on annettava vastaavanlaiset mahdollisuudet olla yhteydessä heidän edustaan huolehtivan valtion diplomaattiseen edustustoon tai sellaiseen kansalliseen tai kansainväliseen viranomaiseen, jonka tehtäviin kuuluu tällaisten henkilöiden eduista huolehtiminen.

105.3. Laitoksen virkamiesten ja sosiaaliviranomaisten on kaikilta osin toimittava yhteistyössä näitä nuoria edustavien diplomaatti- tai konsuliedustustojen virkailijoiden kanssa, jotta nuorten erityistarpeista voidaan huolehtia.

105.4. Ulkomaalaisille nuorille, joita uhkaa maasta poistaminen, on annettava tähän liittyvää oikeudellista apua ja neuvontaa.

E.17. Etniset ja kielelliset vähemmistöt laitoksissa

106.1. Erityisjärjestelyjä on tehtävä, jotta laitoksissa voidaan hoitaa etnisiin tai kielellisiin vähemmistöihin lukeutuvien nuorten tarpeista.

106.2. Eri ryhmien kulttuuristen käytäntöjen on sallittava jatkua laitoksessa siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista.

106.3. Kielellisistä tarpeista on huolehdittava käyttämällä päteviä tulkkeja ja tarjoamalla kirjallista materiaalia niillä kielillä, joita kyseessä olevassa laitoksessa käytetään.

106.4. Erityistoimilla on pyrittävä varmistamaan, että kielikursseja tarjotaan niille nuorille, jotka eivät osaa maan virallista kieltä.

E.18. Liikuntavammaiset nuoret

107.1. Liikuntavammaiset nuoret olisi säilytettävä tavanomaisissa laitoksissa, joissa tilat on varusteltu heidän tarpeisiinsa soveltuviksi.

107.2. Liikuntavammaiset nuoret, joiden tarpeita ei voida täyttää tavanomaisissa laitoksissa, on siirrettävä erikoislaitoksiin, joissa nämä tarpeet pystytään täyttämään.

F. Erityisosa

F.1. Säilöönotto poliisin toimesta, tutkintavankeus ja muut oikeuskäsittelyä edeltävät vapaudenmenetyksen muodot

108. Vapautensa menettäneenä olevaa nuorta rikoksentekeijää, jonka syyllisyyttä ei ole todettu tuomioistuimessa, on pidettävä lähtökohtaisesti syyttömänä, ja siihen, miten häntä säilytetään, ei saa vaikuttaa se mahdollisuus, että hänet myöhemmin saatetaan tuomita jostain rikoksesta.

109. Nuorten erityinen haavoittuvuus vapaudenmenetyksen alkuvaiheessa on otettava huomioon huolehtimalla siitä, että heitä aina kohdellaan heidän ihmisarvoaan ja henkilökohtaista koskemattomuuttaan täysin kunnioittaen.

110. Jotta näistä nuorista pidetään jatkuvasti huolta, heistä vastuussa olevien viranomaistahojen on annettava heille apua välittömästi vapautumisen jälkeen tai sinä aikana, jona nuoriin kohdistetaan seuraamuksia tai toimenpiteitä, myös sellaisia, joihin liittyy vapauden menettäminen.

111. Tällaisten nuorten vapautta voidaan rajoittaa vain siinä määrin kuin heidän vapaudenmenetyksen tarkoituksen kannalta on perusteltua.

112. Näitä nuoria ei saa pakottaa tekemään työtä tai osallistumaan interventioihin tai toimintoihin, joihin yhteiskunnassa eläviä nuoria ei voida pakottaa.

113.1. Niille nuorille, joiden syyllisyyttä ei ole todettu, on oltava tarjolla erilaisia interventioita ja toimintoja.

113.2. Mikäli edellä tarkoitettut nuoret pyytävät saada osallistua interventioihin ja toimintoihin, jotka on tarkoitettu syyllisiksi todetuille nuorille, se on mahdollisuuksien mukaan sallittava heille.

F.2. Hoitolaitokset

114. Hoitolaitokset ovat ensisijaisesti avoimia laitoksia. Laitoshoitoon on turvauduttava vain poikkeustapauksissa ja mahdollisimman lyhyen aikaa.

115. Hoitolaitosten on oltava toimivaltaisten viranomaisten akkreditoimia ja rekisteröimiä ja niiden on tarjottava kansallista vaatimustasoa vastaavaa hoitoa.

116. Nuoria rikoksentekejiä, joita pidetään hoitolaitoksissa yhdessä muiden nuorten kanssa, on kohdeltava samalla tavoin kuin näitä.

F.3. Psykiatriset hoitolaitokset

117. Psykiatrisissa hoitolaitoksissa olevien nuorten rikoksentekejiä on saatava samaa kohtelua kuin muiden nuorten tällaisissa laitoksissa. Myös toimintojen on oltava samoja kuin muilla vapauttaen vailla olevilla nuorilla.

118. Mielenterveysongelmien hoitoa tällaisissa laitoksissa on määrättävä vain lääketieteellisin perustein, siinä on noudatettava hyväksi havaittuja ja akkreditoituja kansallisia standardeja, joita on asetettu mielenterveyspalveluille, ja siihen on sovellettava asiaa koskevissa kansainvälisissä asiakirjoissa esitettyjä periaatteita.

119. Psykiatrisissa hoitolaitoksissa nuoriin rikoksentekejiin sovellettavista turvallisuutta ja valvontaa koskevista vaatimuksista on päätettävä ensisijaisesti lääketieteellisen perustein.

Osa IV – Lainopillinen neuvonta ja oikeusapu

120.1. Nuorilla ja heidän vanhemmillaan on oikeus saada lainopillista neuvontaa ja oikeusapua kaikissa asioissa, jotka liittyvät seuraamusten tai toimenpiteiden määräämiseen ja täytäntöönpanoon.

120.2. Toimivaltaisten viranomaisten on järjestettävä nuorille kohtuulliset mahdollisuudet saada tällaista neuvontaa ja apua tehokkaasti ja luottamuksellisesti, muun muassa mahdollisuus määrältään rajoittamattomiin ja valvomattomiin tapaamisiin oikeudellisten neuvonantajien kanssa.

120.3. Valtion on tarjottava maksutonta oikeusapua nuorille ja heidän vanhemmilleen tai huoltajilleen, kun oikeuden toteutuminen sitä vaatii.

Osa V – Muutoksenhakumenettelyt. Tarkastaminen ja valvonta

G. Muutoksenhakumenettelyt

121. Nuorilla ja heidän vanhemmillaan tai huoltajillaan on oltava runsaasti mahdollisuuksia vaatia oikaisua tai hakea muutosta viranomaiselta, joka vastaa laitoksesta, jossa nuorta pidetään, tai vaatia oikaisua tai hakea muutosta nuorelle määrättyyn yhdyskuntaseuraamukseen tai -toimenpiteeseen.

122.1. Menettelyjen, joilla oikaisuvaatimuksia esitetään tai muutosta haetaan, on oltava yksikertaisia ja toimivia. Oikaisuvaatimuksista tai muutoksenhauista on annettava päätös viipymättä.

122.2. Muutoksenhakujen ratkaisemisen tai oikaisuvaatimukseen vastaamisen ensisijaisina keinoina on käytettävä sovittelua ja restoratiivista konfliktinratkaisua.

122.3. Jos pyyntö evätään tai muutoksenhakuun ei suostuta, syyt siihen on selitettävä nuorelle ja tarvittaessa asiaa hoitavalle vanhemmalle tai huoltajalle. Nuorella ja tarvittaessa asiaa hoitavalla vanhemmalla tai huoltajalla on oltava oikeus valittaa riippumattomalle ja puolueettomalle viranomaiselle.

122.4. Edellä tarkoitetun viranomaisen on hoidettava valitusmenettely

- a. tavalla, jossa nuoret ja heidän tarpeensa ja huolensa otetaan huomioon
- b. nuorten asioita ymmärtävien henkilöiden voimin ja

- c. paikassa, joka sijaitsee mahdollisimman lähellä laitosta, jossa nuorta pidetään tai jossa tälle määrättyjä yhdyskuntaseuraamuksia tai -toimenpiteitä pannaan täytäntöön.

122.5. Silloinkin, kun alkuperäinen muutoksenhaku tai oikaisuvaatimus tai siihen liittyvä valitusmenettely on pääosin kirjallinen, nuorella on oltava mahdollisuus tulla kuulluksi henkilökohtaisesti.

123. Nuoria ei saa rangaista siitä, että he ovat tehneet oikaisuvaatimuksen tai hakeneet muutosta.

124. Nuorilla ja heidän vanhemmillaan tai huoltajillaan on oikeus käyttää oikeudellista neuvonantajaa muutoksenhaussa ja valitusmenettelyissä ja saada oikeusapua silloin, kun se oikeuden toteutumiseksi tarpeen.

H. Tarkastaminen ja valvonta

125. Valtion viranomaisten on säännöllisesti otettava tarkastettavakseen laitokset, joissa nuoria pidetään vapautensa menettäneinä, ja viranomaiset, jotka panevat täytäntöön yhdyskuntaseuraamuksia ja -toimenpiteitä, ja arvioitava, toimivatko nämä kansallisen ja kansainvälisen lainsäädännön ja näiden sääntöjen mukaisesti.

126.1. Riippumattoman tahon on valvottava olosuhteita edellä tarkoitetuissa laitoksissa ja vapautensa menettäneiden tai yhdyskuntaseuraamuksiin tai -toimenpiteisiin tuomittujen nuorten kohtelua. Nuorilla on oltava mahdollisuus kääntyä luottamuksellisesti kyseisen tahon puoleen ja näiden tahojen tekemät havainnot on julkistettava.

126.2. Riippumattomassa valvonnassa on kiinnitettävä erityistä huomiota voimankäyttöön, sitomiseen, kurinpitorangaistuksiin ja muuhun erityisen rajoittavaan kohteluun.

126.3. Nuoren kuolemaan tai vakavaan vammautumiseen johtaneista tapahtumista on viipymättä ja ponnisteluja säästämättä toimitettava riippumaton tutkinta.

126.4. Riippumattomia valvontaelimiä on kannustettava tekemään yhteistyötä sellaisten kansainvälisten tahojen kanssa, joilla on oikeus käydä laitoksissa, joissa vapautensa menettäneitä nuoria säilytetään.

Osa VI – Henkilökunta

127.1. Nuorten yhdyskuntaseuraamusten ja -toimenpiteiden ja vapaudenmenetysten täytäntöönpanosta vastaavaa henkilöstöä koskevat kattavat linjaukset on kirjattava viralliseen asiakirjaan, joka kattaa henkilöstön rekrytointi, valinta, koulutus, asema, johtovastuut ja työolot.

127.2. Linjauksissa on myös eriteltävä eettiset perusperiaatteet, joihin nuorten parissa työtä tekevän henkilöstön on sitouduttava. Linjaukset on tehtävä kohderyhmänä olevia nuoria silmällä pitäen. Linjauksissa on lisäksi määriteltävä toimivat keinot käsitellä eettisten ja ammatillisten vaatimusten noudattamatta jättämistä.

128.1. Nuorten parissa toimivan henkilöstön rekrytointia ja valintaa varten on oltava erityiset menettelyt, joissa otetaan huomioon nuorten ja heidän perheidensä parissa työskentelemiseksi tarvittavat luonteenominaisuudet ja ammatilliset valmiudet.

128.2. Rekrytointi- ja valintamenettelyjen on oltava yksiselitteisiä, selviä ja syrjimättömiä.

128.3. Henkilöstön rekrytoinnissa ja valitsemisessa on otettava huomioon tarve ottaa töihin sekä miehiä että naisia, joilla on tarpeelliset valmiudet toimia heidän vastuullaan olevien eri kieli- ja kulttuuritaustaisten nuorten kielellisen kanssa.

129.1. Nuorten yhdyskuntaseuraamusten ja -toimenpiteiden ja vapaudenmenetysten täytäntöönpanosta vastaavalla henkilöstöllä on oltava riittävä peruskoulutus, jossa käsitellään työhön liittyviä teoreettisia ja käytännöllisiä näkökohtia ja annetaan ohjausta heidän oman toimintansa, käytännön tehtäviensä ja työnsä eettisten vaatimusten realistiseen ymmärtämiseen.

129.2. Henkilöstön ammatillista pätevyyttä on säännöllisesti vahvistettava ja kehitettävä jatkokoulutuksen, valvonnan, kehityskeskusteluiden ja suoritusarvioinnin keinoin.

129.3. Koulutuksessa on keskityttävä

- a. ammatin perusarvoihin ja eettisiin arvoihin
- b. kansallisiin suojoitimiin ja kansainvälisiin asiakirjoihin, jotka koskevat lasten oikeuksia ja nuorten suojelemista sopimattomalta kohtelulta
- c. nuorisoa ja perhettä koskevaan lainsäädäntöön, kehityspsykologiaan ja nuorten parissa tehtävään kasvatustyöhön
- d. henkilöstön ohjeistamiseen, kuinka nuoria ohjataan ja motivoidaan, nuorten arvostus saavutetaan ja nuorille tarjotaan myönteistä roolimallia ja näkökulmaa
- e. ammatillisen suhteen luomiseen ja ylläpitämiseen nuorten ja heidän perheidensä kanssa
- f. hyväksi havaittuihin interventioihin ja hyviin käytänteisiin
- g. tapoihin kohdata erilaisia nuoria ja
- h. tapoihin tehdä yhteistyötä moniammatillisissa ryhmissä ja muiden yksittäisten nuorten hoitoon osallistuvien laitosten kanssa.

130. Nuorten yhdyskuntaseuraamusten ja -toimenpiteiden ja vapaudenmenetysten täytäntöönpanosta vastaavaa henkilöstöä on oltava riittävästi, jotta he kykenevät tehokkaasti hoitamaan erilaiset virkatehtävänsä, ja heidän joukossaan on riittävästi eri alojen asiantuntijoita, jotta heidän hoidossaan olevien nuorten tarpeet voidaan täyttää.

131.1. Henkilöstön tulisi lähtökohtaisesti olla pysyvässä työsuhteessa.

131.2. Sopivia vapaaehtoistyöntekijöitä on kannustettava osallistumaan nuorten kanssa tehtävään työhön.

131.3. Seuraamusten tai toimenpiteiden täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen vastuulle jää huolehtia siitä, että näistä säännöistä johtuvat vaatimukset täyttyvät silloinkin, kun täytäntöönpanoprosessissa on mukana muita tahoja tai henkilöitä riippumatta siitä, saavatko nämä korvausta vai eivät.

132. Henkilöstön palkkaamisessa on huomioitava nuorten hoidon jatkuvuuden varmistaminen.

133. Nuorten parissa toimivalla henkilöstöllä on oltava asianmukaiset työolosuhteet ja palkka, jotka vastaavat heidän työnsä luonnetta ja ovat verrattavissa muiden vastaavanlaisissa ammattitehtävissä toimivien työehtoihin.

134.1. Yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien ja vapautensa menettäneiden nuorten parissa työskentelevän henkilöstön välisen yhteistyön tehostamiseksi on kannustettava näiden kahden ryhmän

mahdollisuuksia työskennellä tilapäisesti myös toisessa ympäristössä tai saada koulutusta siellä työskentelyyn.

134.2. Taloudelliset rajoitteet eivät saa koskaan johtaa epäpätevien henkilöiden tilapäiseen siirtoon toiseen työympäristöön.

Osa VII – Evaluointi, tutkimus ja työ tiedotusvälineiden ja kansalaisten kanssa

I. Evaluointi ja tutkimus

135. Nuorille suunnattuja seuraamuksia ja toimenpiteitä on kehitettävä tutkimustiedon ja tieteellisen evaluoinnin pohjalta.

136.1. Tätä tarkoitusta varten on kerättävä vertailukelpoista tietoa, jonka avulla sekä laitoksissa että yhteiskunnassa täytäntöön pantavien seuraamusten ja toimenpiteiden onnistumista ja puutteita voidaan arvioida. Arvioinnissa on otettava huomioon rikosten uusimismäärät ja uusimiseen johtaneet syyt.

136.2. Tietoa on kerättävä myös nuorten henkilökohtaisesta tilanteesta ja sosiaalisista olosuhteista ja oloista laitoksissa, joissa nuoria voidaan säilyttää.

136.3. Viranomaisten on hoidettava tilastollisen tiedon kerääminen ja vertailu tavalla, joka mahdollistaa alueelliset ja muut vertailut.

137. Riippumattomien tahojen tekemää kriminologista tutkimustyötä nuorten kohteluun liittyvistä erilaisista näkökohdista on edistettävä myöntämällä rahoitustukea ja järjestämällä tutkijoille pääsy tietoaaineistoon ja laitoksiin. Tutkimustulokset on julkistettava, myös silloin, kun tutkimuksen tilaajana on valtion viranomainen.

138. Tutkimustyössä on kunnioitettava nuorten yksityisyyttä ja toimittava kansallisen ja kansainvälisen tietosuojalainsäädännön vaatimusten mukaisesti.

J. Työ tiedotusvälineiden ja kansalaisten kanssa

139.1. Tiedotusvälineille ja kansalaisille on säännöllisesti tarjottava asiatietoa vapautensa menettäneiden nuorten säilyttämiseen tarkoitettujen laitosten olosuhteista ja nuorille määrättyjen yhdyskuntaseuraamusten ja -toimenpiteiden täytäntöönpanosta.

139.2. Medialle ja kansalaisille on kerrottava nuorille määrättävien yhdyskuntaseuraamusten ja -toimenpiteiden ja vapaudenmenetysten päämääristä sekä täytäntöönpanohenkilökunnan työstä, jotta näiden seuraamusten ja toimenpiteiden roolin parempaa tuntemusta voidaan edistää yhteiskunnassa.

140. Toimivaltaisia viranomaisia on kannustettava julkaisemaan säännöllisiä tilannekatsauksia nuorisolle tarkoitettujen laitosten ja yhdyskuntaseuraamusten ja -toimenpiteiden täytäntöönpanon kehityssuunnista.

141. Tiedotusvälineille ja kansalaisille, joilla on ammatillista kiinnostusta nuoria koskeviin asioihin, on annettava pääsy laitoksiin, joissa nuoria pidetään, edellyttäen, että nuorten yksityisyys ja muut oikeudet on turvattu.

Osa VIII – Sääntöjen päivittäminen

142. Näitä sääntöjä on päivitettävä säännöllisesti.